

1. Stellingen milieuactie

Corscursus Rijksuniversiteit Leiden, september 1975

P.J. Schroevers

1. Milieuacties bestaan al sinds het begin van deze eeuw (Naardermeer); toen echter altijd als onderdeel van het 'verdeel-en-heers-principe' van de maatschappij. Een inbedding in een breder maatschappelijk verband zien we pas sinds de zestiger jaren. Dit is een gevolg van een algemeen maatschappelijk onbehagen wat op zijn beurt weer is voortgevloeid uit de centralisering en technocratisering van de maatschappij.
2. Het tegenspel van milieuacties had in eerste instantie zélf een sterk technocratisch aspect (verdeel-en-heers), maar begint dit steeds meer te doorbreken. Het wordt daarmee tot een onderdeel van een politieke beweging die in principe de gehele maatschappelijke orde omvat.
3. Milieuacties kunnen alleen oplossingen voor deelvragen aandragen. Vaak helpen wetenschap en techniek daarbij. Maar deeloplossingen zijn systeemversterkers. In onze maatschappij betekent dat dat ze positieve terugkoppelingen van hogere orde versterken, zodat ze gericht zijn tegen hun eigen doel. Vooral milieuacties die gebruik maken van wetenschap en techniek, vormen dus een gevaar voor het milieu. Bovendien versterken ze het verdeel-en-heerssysteem. Daarom werken ze anti-emancipatorisch en als afleidingsmanoeuvre. Een 'stepping-stone'-effect bestaat niet.
4. Dit alles neemt niet weg, dat deeloplossingen voor deelvragen noodzakelijk kunnen zijn en daarom respectabel. Iedere milieuactie heeft daarmee twee tegenover elkaar staande doelen binnen zich besloten: een 'defensieve' (redden wat er te redden valt) en een 'offensieve' (zicht geven op de maatschappelijke oorzaken). Een tussenvorm kan zijn een actie tot solidarisering van meerdere belangengroepen binnen een beperkt gebied (democratisering van anderen en daarmee macht over de eigen omgeving). Vroeger of later zal deze innerlijke tegenspraak op tafel komen.
5. Dit 'tegenover elkaar staan' van doelen kan leiden tot scheiding der geesten: het ene doel kan lijnrecht tegenover het andere komen te staan. Daarmee rijst de vraag wanneer een actie 'geslaagd' is. 'Mislukte' acties wijzen de werkelijke machten aan, zijn emancipatorisch, maar ze leiden wel tot apathie. Men zal moeten schipperen.

Ook de tegenspraak zelf kan verheldering brengen (vgl. de milieubelastingacties met fel verdeelde kampen).

6. De stagnering van de economische orde in de wereld wordt manifest volgens een exponentiële ontwikkeling. De maatschappelijke crises die zich hierbij zullen gaan vertonen, zullen binnen het verdeel-en-heerssysteem tot allerlei spanningen aanleiding geven. Fascistoïde ontwikkelingen zullen hier het gevolg van zijn, met gevolgen voor de wereldvrede.

Milieuoacties kunnen in het tegenspel hiertegen een belangrijke factor zijn, in het bijzonder omdat ze de belangrijkste ingang vormen voor de maatschappelijke emancipatie bij middengroepen der westerse landen; de groepen, welke potentieel juist het grootste gevaar kunnen zijn. Daarom is politisering van de milieuproblematiek van belang; niet alleen om fouten van geijkte methoden op tafel te leggen, maar ook vanwege haar offensieve karakter.

7. Milieuoactie blijft natuurlijk altijd elitair.